

Andreas Daniel Habichhorst Ulrich Darjes

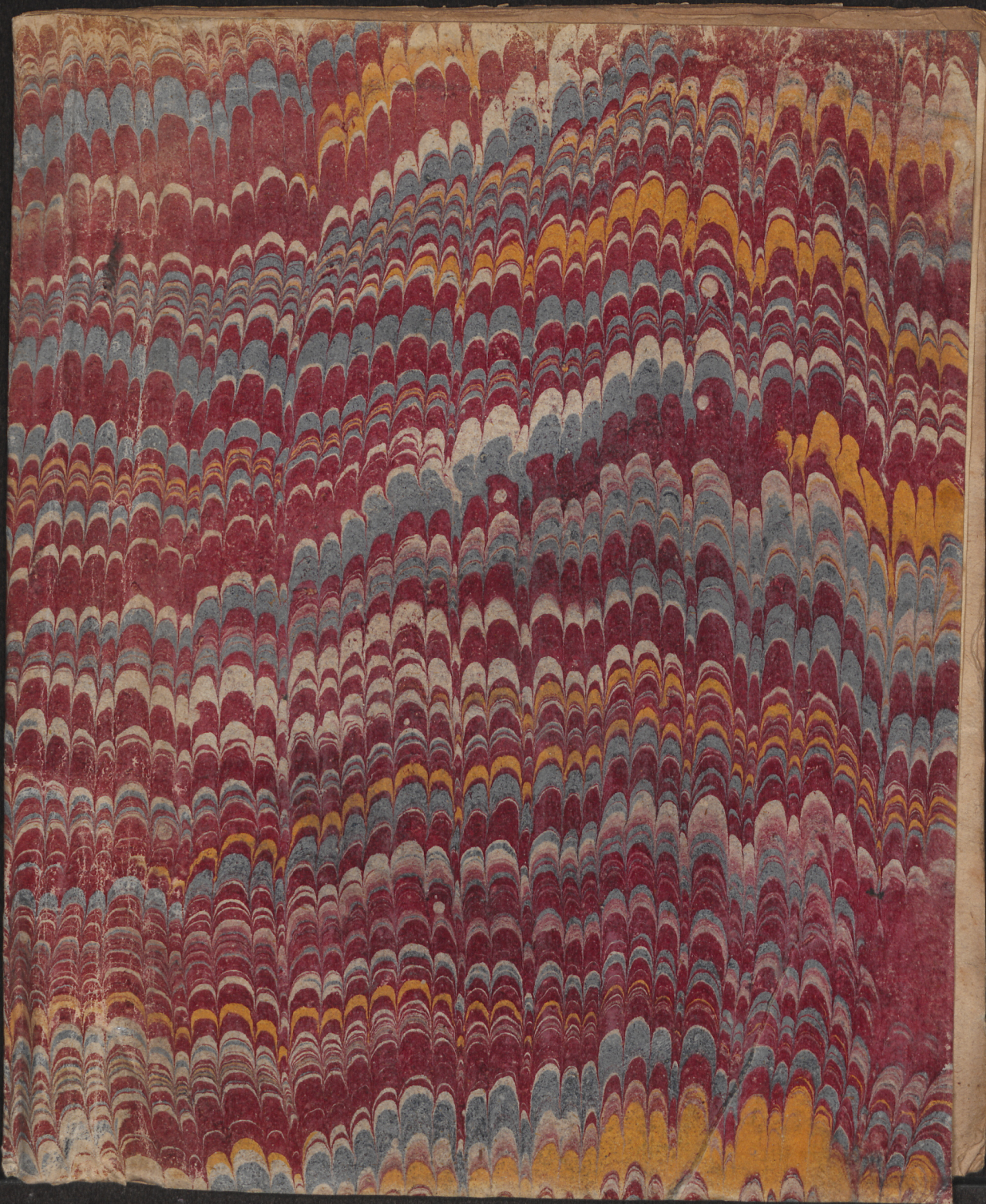
Partis II. Illustrum Isaiae Locorum Dissertatio Secunda De Medis Ad Eversionem Babelis a Deo Vocatis, Mandatis, Excitatis Et Sanctificatis, Ex Isai. XIII. 3. & 17. Iuncto Dan. V. 24. 30. 31.

Rostochii: Weplingius, 1695

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740907557>

Druck Freier Zugang

R. W. - theol 1695 Habichtshorst, Andreas / 6

PARTIS II.
ILLUSTRUM JSAIÆ LOCORUM
DISSERTATIO SECUNDA
DE

M E D I S

AD
EVERSIONEM BABELIS
à DEO
VOCATIS, MANDATIS, EXCITATIS
ET SANCTIFICATIS,

Ex JSAI. XIII. 3. & 17. juncto DAN. V. 24. 30. 31.

QVAM

Auxilio DEI·Hominis & Ven. FCris THEOL. consensu,
PRÆSIDE

ANDR. DANIELE
HABICHHORSTIO,

S. TH. DOCT. ejusdemq; P. P. & Consiliario

Duc. Meckelb. Consistoriali, Collegiique Professorum
Principalium nec non FCris suæ Seniore

& h. t. Decano,

Academicæ sententiarum collationi,

In illustriss. & perantiquæ Univ. Rostoch. AUDITORIO MAJORI

Ad. d. XXX. JAN. A. C. M. DC. XCV. instituenda, sistit

ULRICUS ~~Barjes~~ / ROSTOCHIENSIS.

Rostochii, Typis JOH. WEPPLINGII, Univ. Typogr.

1695

Incomparabilibus Patria Patribus,
Inclutæ Rostoch. Reip. Luminibus & Columinibus fulgidissimis,
VIRIS

*Magnificentia summâq; rerum gerendarum Cura, ut & Amplitudine
ac prudentia maximè conspicuis:*

*Juxta receptionem in Senatus Collegium, salvo Graduum merito-
rumq; respectu sic locatis,*

DN. DIETERICO WOLFFRAHT,
DN. CHRISTOPHORO REDEKERO, Jcto
DN. GEORG. MELCH. SVEDERO, Jcto

CONSULIBUS, gravissimis;
DN. JOHANNI JOACHIMO TIELCKEN,
J.U.D. & Syndico Consultissimo, æstumatissimo;

ut &
DN. CHRIST. Kneesebeck / DN. DETL. Marckmann / J.U.D.
DN. EBERH. v. Bergt / DN. JOH. BUKIO. J.U.D.
DN. JAC. Dießler / DN. VALENTINO. Stein /
DN. JOH. Lamprecht / DN. JOH. Niemann /
DN. DAN. Peschen / DN. JOACH. Wilden /
DN. JOACH. Detloff / DN. CHRIST. MICH. Stöver /
DN. BERNH. Elfers / Dn. JOH. CHRISTOPH. Kilian

SENATORIBUS Spectatissimis meritissimisq;
DOMINIS Patronis, Macenatibus, Evergetis ac Promotoribus meis, summa
quâ decet observantia, summe colendis

Hanc Disputationem Exegetico-Didacticam
Debitæ observantiæ, gratitudinis & obsequiosissimi affectus
ergò, cum voto felicissimi Regiminis, diurnæ &
felicioris vitæ, omnisque in DNO prosperitatis

reverenter consecrat

Magnificentiarum & Amplitudinum Vestrarum Client
Observantissimus

U, Darses!

Cui jungitur DAN. locus c. V. 24. 30. 31.

De

*MEDIS AD BABELIS EVERSIONEM à DEO VOCATIS,
mandatis, excitatis & sanctificatis.*

DISP.
II.

Vemadmodum Propheta præcedente secundo capituli hujus XIII. versu (quem præced. Disp. exposuimus) bellum contra Babylonem, auctoritate Domini fretus indixit, & adhibita hypotyposi ac similitudine *vexilli in monte excelsa elevati*, imperative locutus est: *extollite vexillum super montem excelsum, elevate vocem &c.* qui tamen *Imperativi* etiam pro futuris Ebræorum more positi videntur, q. d. elevabunt vexillum, sc. hostes Babylonis: ita in sequentibus vers. 3. & 17. disertè jam manifestat, quisiã sit *causa* illius indictionis & everisionis *summa*, bellique adeo publicandi *Autorem* Deum loquentem introducit v. 3. simulq; *Medos*, illos *vexilli elatores divini*, decreti de everienda Babylone *executores*, designat v. 17. & his quidem verbis: v. 3. *Ego præcepi sanctificatis meis, etiam vocavi sortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea: & rursus v. 17. Ecce ego Medos excito contra illos, qui argentum non æstimabunt & aurum non appetent, sed arcubus pueros collident &c.* Cum v. non a *Medis* tantum, sed à *Persis* quoque Babyloniã esse expugnatam, neque tamen ab his everfam, historiae testentur, & præterea *Reformati* argumentum *divina peccati causationis* hîc invenire videntur, non abs re fore putamus, si ad hæc quoque verba versuum 3. & 17. hîc conjungendorum, nonnulla commentaturi & post loci *sensum* ejusdem quoque *usum & abusum* DEO juvante *funus* annotaturi.

D

S. 2.

§. 2. Pro evolutione genuini verborum *sensus* quinque hinc potissimum tractanda essent (1.) *Quis præceperit*, adeoque *causa* Babylonicae everfionis *summa* fuerit; Ubi è textu respondetur: *Ego* sc. Dominus, *præcepi* &c. (2.) *quomodo* verlatus is circa everfionem Babylonicam fuerit? *T. præcepi*, *vocavi*, *excito* (3.) *Quibus* præceperit, adeoque quoniam *executores* Babylonicae everfionis fuerint? *T. præcepi* *sanctificatis* meis. *Ecce ego Medos excito contra illos, qui argentum non aestimabunt* &c. (4.) *quomobrem* præceperit, s. *quæ causa impellens interna* fuerit? *Scil. iusta Dei ira*. *T. Vocavi fortes meos in ira mea*. (5.) *Quid* præceperit s. *ad quid* vocaverit? *T. Arcubus pueros collident* &c. Nos v. in compendium hæc contracturi, *quæstiones* quasdam expeditu non adeo faciles movebimus, tum circa *causam* everfionis Babylonicae *summam*, sc. *Deum præcipientem, vocantem, excitantem Medos*; tum circa *executores* decreti ejus, *quibus* præceperit, sc. *Medos sanctificatos Dei*, *argentum* non aestimantes &c.

§. 3. I. Circa *summam* everfionis *causam*, *DEUM* præcipientem, una hæc occurrit *quæstio*: *quomodo* is ipse *Medis* præceperit, eosdem *vocaverit* & *excitaverit*, s. *Spiritum Medorum*, ceu *Jerem. c. 51. xi. dicit, suscitaveris*? Certe si *Calvini* hinc consulimus, respondet is in *Comment. super Isai. h. l. p. 119.* hoc modo: *Quod addit continuo post, se VOCASSE, plus est quàm PRÆCIPERE, quod primo loco posu- erat. Significat enim ipsos non tantum Dei nutu, sed etiam expressâ voce excitatum iri, ac si aliquem ad me vocarem, qui statim sequeretur. Ab hoc v. dissentiens Coccejus in Comment. sup. Isai. h. l. negat, externa voce DEUM Medos vocasse, officium ipsis suum indicando. Similiter & Wolf. Museulus in Comment. h. l. p. 219. Hoc, inquit, genus præcipiendi & vocandi*

vocandi non fit externa voce sed interno instinctu, quo duos Reges Cyrum & Darium adversus Babylonem excitavit. Verbo PRÆCIPENDI enim instinctum notat, quo mentibus illorum indidit, quid facere deberent; VOCANDI verò, quo ad perficiendum illum excitavit. Contrà v. Anglicani h. l. 6 vocavis idem esse dicunt, quod præcedens mandavis. Ita ergo Reformatos cum Magistro suo haut convenire videmus.

S. 4. Nos præceptionem & vocationem hanc neq; externa voce factam esse, cum nullibi id indicetur, adeoq; præceptum & vocationem hanc præcepto & vocationi humanæ dissimilem, ab omnique iniquitate non participantem judicamus, neq; præceptum & vocationem hanc arcanum inferre impulsus internumve instinctum, quo Deus Medis cogitationem ac voluntatem peccandi puerosq; Babyloniorum arcibus allidendi & mulieres ipsorum violandi v. 16. immiserit, dicimus: hoc enim à sanctitate Dei alienum. Et quis illa quæ v. 16. & 17. de pueris & mulieribus dicuntur, quæq; tantæ sunt crudelitatis & sceleris, in hominibus & quoad ipsam operationem, ut non videantur ullo excusari modo posse, Deo tribueret, vel à Deo illos ad hanc crudelitatem & scelera impulsos affirmaret, vel externa voce ipsis scelera hæc præcepta, impulsu ve arcano ad hæc vocatos esse? Sunt a. verba hæc præcipiendi, vocandi & excitandi summæ & admirabilis divinæ gubernationis ac providentiæ vocabula, quæ indicant divinæ gubernationis decretum circa Babyloniorum everisionem tam certo futuram, quasi Deus omnia præceperit, & circa hostes Babylonix Medos, tam certo venturos, ac si Deus externa illos voce vocasset, quamvis non præceperit nec vocaverit, uti præcipiunt & vocant homines. Sic Deus præcepit Simeon, ut Davidem contumeliis afficeret 2. Sam. 16. h. c. permittit

permisit, ut illud fieret in finem omnino justum. Conf. *Dn. D. Seb. Smidii* Comment. in *Isai. h. l. p. 137. & 138.* qui hoc demum anno 1693. in lucem prodiit, & dum hæc scribo, primum mihi communicatus, sed admodum brevis circa illa, quæ tractamus, loca est, ut vix lineas tot de illis duxerit, quot folia nos illis tribuere sumus dignati. Non igitur opus nec fas est, ut sanctissimo & misericordissimo Deo horribilem hanc & inexcusabilem Medorum crudelitatem, tanquam *efficienti causa*, tribuamus, quasi hanc vel externa voce præceperit vel arcano instinctu ad illam impulerit: Sufficit enim ad istam præceptionem & vocationem & excitationem providentia & gubernatio divina admirabilis, quæ non tantum sententiam hanc justam de utrisque tam evertendis Babylonis, quam eversuris Medis tulit Deus: scilicet hos esse idoneos, qui talia contra Babylonios faciant, & illos esse dignos, qui talia à talibus patiantur: Sed & libidinem belligerandi, spoliandi, trucidandi permittit, (quæ permissio divina justum semper finem habet) simulque in sanctum justumque finem suum direxit. Quamvis enim belligerantes sua impulerit ambitio & crudelitas; Deus tamen omnia gubernans, nescientes ad exequendum hoc judicium tam justum de Babylonis latum direxit. *Dices,* allisionem tamen infantum excusari posse per *Psal. 137. 2.* ubi prædicantur *beati, qui infantes alliderent.* Sed resp. (1.) non Deum nec Davidem videri beatos ibi appellare, qui infantes alliserint, sed prædicere, quod allidentes se beatos sint prædicaturi, ut qui egregie rem gessisse suam sibi videantur: vel saltem (2.) non factum crudele, sed eventum potius justum l. c. approbari.

§. 5. Deinde circa EXECUTORES divini illius præcepti sive decreti, de evertendis Babylonis, sc. MEDOS,

DOS, quæstiones occurrunt plures, & quidem aliæ quoad *subjectum* s. Medos ipsos; aliæ quoad *predicata*, quibus dicuntur *sanctificati DEI*, *argentum non estimantes aurumque non appetentes* &c. Primò circa *subjectum* s. Medos ipsos quæritur (1.) *quinam sint populi*, qui dicuntur hic *Medi* & unde oriundi, & quibus sub *Regibus* ad hæc usq; eversiois *Babyl.* tempora vixerint? (2.) an soli hic *Medi* intelligantur, an v. & alii, nempe *Perse* includantur? (3.) quinam sint *nominatim Medorum* & *Perfarum Reges* Ducesve, quos Deus hic vocavit, & quando per illos ipse decretum illud suum de *Babyloniis* evertendis fit executus? (4.) Circa *predicata* quæritur, quomodo crudeles *Medi* sint & dicantur *sanctificati Dei*, quomodo ve illos Deus *sanctificaverit*, vel juxta *Jerem.* 51. 28. *sanctificari* contra *Babylonios* jusserit? (5.) quomodo iidem dicantur *argentum non estimare vel aurum non appetere*, cum milites vel maximè argenti auriqve desiderio teneantur?

S. 6. Ad (1.) quæst. *quinam sint populi*, qui dicuntur hic *Medi*, & unde, & quibus sub *Regibus* vixerint? resp. (1.) Medos *Asiæ* majoris populos, profani quidem autores passim à *Medea* aut *Medæ* filio *Medo* derivant, vid. *Justin.* c. 42. 3. §. 6. *Strabo* l. 11. f. 362. *Dieder.* l. 4. f. 218. sed hæc originatio Poëticas videtur fabulas redolere. Nos *Propheticis* S. *literarum* monumentis *Gen.* 10. 2. 1. *Paral.* 1. 5. fidem habentes, Medos à *Japheti* filio *Madai* ortum trahere cum *Josepho* censemus, qui lib. *Antiq. Jhud.* 1. 7. 13. *A.* scribit: *ab hoc Madai descendunt Græcis Medi nominati*, *Conf. Sam. Bocharti Geogr. S. part. prior. Phaleg.* l. 3. 14. fol. 219. Unde & ipsum nomen מדי *Madai*, quod aliàs juxta l. c. *Japhetigenæ* nomen est, in fonte h. l. retinetur, cum v. 17. dicitur: מדי מעיר עליהם את מדי. Ecce Ego evigilare fa-

cio (excito) *super illos* (contra illos) *Ter Madai*, ut adeo nomen Genitoris Madai sumatur hic pro posteris à Madai oriundis. Hi enim occupatis Tauri jugis & convalibus in nationem excrevere & quicquid terrarum sunt complexi ab autore gentis suæ appellarunt Mediam. Quid enim obstabat, quò minus quælibet Noachidarum gens, prout evalebat, sedes sibi adhuc patentes nullaq; regnorum potentiâ divisas occuparet? Regio autem, quam gens Madai sic occupavit, à Septentrione terminatur mari Hyrcano s. Caspio, nunc dicto mare de Sala: ab occalu majori Armenia & Assyria, à Meridie Persia, ab oriente v. Hyrcania & Parthia.

§. 7. Hæc de origine Medorum. Quali v. regimine & quibus sint Regibus ad usq. hæc eversiois Babylonice tempora usi, propter inferius dicenda simul hic annotasse refert. Principio a. non adeo constat, utrum gentis hujus imperium ab initio penes unum fuerit; vero tamen simile est, omnes more gentium liberarum in medium consuluisse; Principes v. familiarum graviora tractasse. Conf. *Herodot* l. 5. c. 95. seqq & ex illo *Diodor*. l. 2. f. 118. Non autem diu libertate tali fuisse gavisos, cum Ninus eosdem suo olim imperio subjecerit, in historiis proditum, quæ tamen & jugum deinceps Nini excussisse Medos recensent; quanquam quo ævo & quo illud Nino contigerit & quo tandem modo libertatem asseruerint, propter historiarum dissensum satis obscurum manet. Illud v. haut dubium est, quin aliquamdiu libertate recuperatâ sint usi, donec arte cujusdam *Dejoces* Regibus subesse luis cœperunt. Is enim ipse *Dejoces*, justitiæ usu & gloriâ inter ipsos corulcans, in Judicem primò, deinde in Regem electus est. Quam sanè dignitatem ut in posteros serie non interrupta

pta

ptâ transmitteret, præsidii se munivit, sed bella non provocavit. Vid. *Herodot.* l. 1. à p. 95 ad 102. Filius tamen ejus *Phraortes* bella feliciter Persis, improspere v. Assyriis movit; quanquam *Diodorus* l. 2. fol. 118. hæc de *Cyaxare* I. *Phraortes* filio referre amat. *Cyaxares* v. clade Parentishaut fractus bellum urfit & Asia sibi conciliatâ Assyriusq; prælio superatis, imperium Medorum ultra Taurum veteresq; terminos, sub finem præcedentis §. memoratos, produxit, ita ut *Cadusii*, *Parthi*, *Persæ*, *Cappadoces* & supra *Halyn* reliqui Asiæ Populi Majestatem Medorum revererentur, ceu *Herodotus* recenset l. 1. 103, & seqq. cui tamen in quâ multis adversatur *Ctesias*, qui è membranis se regiis singula studiosè indagasse dicit, ut & *Photius*, qui *Herodotum* fabularum confictorem appellare non verendatur. De dissensu *Herodoti* & *Ctesia* tum quoad nomina numerumq; Regum, tum quoad res gestas legi meretur *Diodorus* l. 2. fol. 118, 119. & *Photius* *Bibl. Cod.* 72. col. 107. 134. *Xenophon* a. lib. 1. de instit. *Cyri* fol. 3. 8. in medio consistens neq; abnuit neq; annuit omnibus *Herodoti* relatis. Nos litem hanc non facimus nostram, qui non historiam hîc scribimus, sed illa tantum, quæ ad scopum collimare nostrum videbantur, ex historia annotamus. Hic ipse autem *Xenophon* tradit *Cyaxaris* hujus I. filium *Astyagen* filiam suam *Mandanem*, sororem *Cyaxaris* II. (qui communiter *Darius* putatur *Medus*) nuptam dedisse *Cambysi* *Persæ* ex eaq; nepotem *Astyagis* *Cyrum* esse natum probat l. c. ast somnia *Astyagis* & suspiciones ejus de *Cyro* ignorat. Eundem *Cyrum* ex *Persia* ab Avo *Astyage* *Medorum* Rege accitum, in aula *Medorum* blandè in omnibus, quæ Principem decent, artibus, præprimis in equestri disciplina, quæ a *Medi* præcallebant, educatum, idem *ibid.* recenset

recenset fol. 8. b. seqq. sed prima castrorum rudimenta Cyrum in expeditione adversus Assyrios Babyloniae approbasse Cyaxari II. a vinculo s. Matris suae Mandanis fratri (quem Darium esse Medum, uti dictum est, putant) & dehinc quoque Socero, ceu infra dicitur, copiasque Cyaxaris & Cambysis Persae junctas & Cyrum copiarum auxiliarium imperatorem fuisse, idem Xenophon refert l. c. fol. 17. 20. 22. 23. Expeditionem v. adversus Babylonem fuisse trianam ex eodem Xenophonte patet. Sed & haec de Medorum Regibus hic annotasse nobis sufficiant, qui lucem nonnullam quaestioni de Dario Medo Cyroque, divini hujus decreti de expugnanda Babylone executoribus, inferius proponendae, tenerari his ipsis instituebamus.

§. 8. Ut v. destinata rite componamus, progredimur ad quaest. (2.) an soli hic Medis intelligantur executores divini de evertenda Babylonia decreti, an v. & alii, sc. Persae, includantur? & respondemus, Isaiam quidem h. l. solos nominare Medos, sicut & Jeremias c. xi. ii. dicens: *suscitavit Deus Spiritum Medorum*: imo & seqv. v. 28 ejusdem cap. 51. idem Jeremias nomine Dei Medos jubet contra *Babylonios sanctificari, & Duces ejus & universos Saeripras ejus &c.* Quod autem nominatis sic Medis non excludantur Persae, quorum regio finitima est Mediae, ceu praeced. §. 6. dictum, illud (1.) vel ex Danielis Prophetia c. 5. 18. 26. 27. clarescit, ubi Medos & Persas conjungit. Scripturam enim prodigiosam Regi Babylónico Belsazeri divinitus propositam, & quidem vocem ejus quartam *ופרסי* & *dividentes* sc. sunt, interpretaturus Daniel, ita ad Regem de scripturae interpretamento sollicitum ait *פרס פריסת ומרי ופרס* h. e. *divisum* (abruptum) est *regnum tuum & datum Medis ac Persis.* Ad quae verba Grattius quidem scribit, *in voce Pharsin duplicem esse significatio-*

nem,

nem, ita ut & abruptum significet & ipsos Persas, qui abrupterunt; At verò B. Calovius: non opus, inquit, duplici illa significatione est: de Persis enim mox sequitur. Quod ex revelatione habere Daniel poterat, non collegit è vocis *ἰμερουπία*. In Bibl. Illustr. ad Daniel. l. c. Interim tamen nobis cum B. Gejero & Vatablo non improbable videtur dicere, divinam sapientiam voce *Peres* & *Par* sin ad hos ipsos simul *Persas* respexisse vel alluisse, qui præcipuas partes post deletam Chaldæorum Monarchiam in orbe tunc obtinuerunt, vid. Gejer. Comment. in Dan. l. c. p. 438. Eâdem enim radice gaudet vox quarta scripturæ illius prodigiosæ, quam nomen *ἰμερουπία* habet, quod *Persam* l. c. ap. Danielelem & Esther. 1.3. designat, sc. R. *ἰμερουπία* *divisit, dirupit*. Præterea (2.) constat, Medos & Persas ita in unam coaluisse gentem, ut Græci Medorum sæpe Imperium vocarint, quod erat Medorum & Persarum. Similiter & Scriptura S. Medorum & Persarum Imperium pro uno eodemque habet, eo quod unita hæc duo unum constituerint & vix usquam Medorum Imperium à Persis eversum esse tradit. Cur v. *Medos* potius quam *Persas* Propheta noster & Jeremias nominent, cur item Daniel c. 5. v. 31. solum nominet Darium Medum, tacito Cyro Persa, qui tamen etiam Regem Babyloniam Belsazerem vicit, ceu inferius ad quæst. 3. Object. 9. pluribus exponetur, rationes hæc sunt, quia (1.) Medorum partes primæ fuerunt: nam Cyrus à Dario Medo, penes quem regnum erat Medorum & imperium in Persas, quorum præfectus ab initio erat Cyrus, imperium accepit (2.) quia Darius Medus, quam profani Scriptores Cyaxaren vocant, avunculus Cyri fuisse putatur, ceu ad præced. quæst. sub finem ex historicis memoravimus. Conf. & seq. §. 16. (3.) quia Darius belli hujus autor præcipuus fuit Cyrusque ab illo in auxilium vocatus (4.) quia

E
ætatis

ætatis dignitate Darius in relatione ad Cyrum præcellerat: Darius enim t. t. 62. annos erat natus, juxta Dan. 5. 31. Cyrus v. tantum 40. uti Cicero tradit l. 1. de divinat. Conf. Pererius l. 6. Comment. in Dan. p. 394.

§. 9. Probato jam Medos h. l. nominari Persasq; includi, quæritur (3.) quoniam nominatim illi fuerint Medici ac Persæ, vel Medorum ac Persarum Reges Ducesve, quos Deus hic vocavit, excitavit, sanctificavit, Et quando per illosmet ipse suum de expugnanda Babylone decretum sit executus? Quæ quæstio prioribus difficilior, expediri non potest, nisi Prophetiam Danielis c. 5. rursus conferamus, & consultis simul profanis scriptoribus multa mox dubia resolvamus. Communiter autem respondetur, *Darium Medum*, cujus mentio habetur Dan. 5. v. 31. & c. 9. 1. ut & *Cyrum Persam*, quem idem Daniel. c. 6. ult. & c. 1. ult. laudat, nominatim esse Reges Ducesq; illos, quos Deus adversus Babylonios vocavit, hosq; Babylonem obsedisse & eadem nocte, qua Belsazer, ultimus Rex Babylonicus splendidis indulgens epulis juxta Dan. 5. 30. fuit interfectus, cepisse, statimq; Belsazari interfecto Darium Medorum Regem & anno vix elapso Cyrum Persarum Ducem, Darii sororis filium & dehinc generum, successisse, ut adeo Belsazeris inter epulas interfecti historia, cum illa, qua Darius ac Cyrus Babylonem expugnarunt, pro una sit habenda. Hæc sententia est Josephi l. 10. antiq. ita scribentis: *obsessa Babylone à Medis & Persis, Darii videlicet ac Cyro, in tantam venit Belsazer Rex oblivionem sui, ut celeberrimum iniret convivium & ex vasis templi biberet & obsessus vacaret epulis. Eodem quoq; tendit Cluverus Epitom. hist. p. 66. Persæ, inquit, Mediq; eadem nocte semorum tenuis aquis immersi in urbem penetrarunt, Babylonios vino somnoq; sepultos confertim trucidarunt. Gadatas & Gobrias*

Gobrias Tribuni, oppressis excubitoribus arcis Regem ipsum, districto acinace nequicquam se defendentem, obruncarunt. Eidem non tantum Hieronymus in Dan. & Gejerus in Dan. l. c. item Calovius in Bibl. illustr. ad Dan. 5. 31. & Pererius Comment. in Dan. lib. 6. sed & plerique hodie Chronologi suffragantur. Pro eadem quoque sententia facit Xenophontis relatio, quippe qua disertè is tradit, eadem nocte, qua Babylonii diem festum agentes, ludis & convivio vacabant, urbem Babel captam Regemque, in urbe neci datum esse, idque indicio duorum transfugarum Babyloniorum, Gadata & Gobria, quippe quo Cyriani milites in regiam noctu fuerunt ducti, ubi primum Regis custodes, deinde ipsum Regem trucidarint, vid. Xenophon. l. 7. de pædia Cyri & Herodotus l. 1.

§. 10. Ceterum communiori huic sententiæ contraveniunt non omnino nulli, cum primis Scaliger, Calvisius, Bebmus, Grotius & ipse noster Varenus (incomparabile nuper Universitatis nostræ lumen columenque, quippe quo ipsa per 40. & quod excurrit annos refulsit) statuentes aliam planè historiam esse interfecti Belsazeris & successionis Darii, natione quidem Medi, sed domo Babylonii; & aliam expugnationis Babylonix Duce Dario vel Cyro factæ, falsumque adeo dicentes, ea nocte, quâ Belsazer est interfectus, Babyloniam esse à Dario vel Cyro expugnatam. Rationes etiam, quibus illi nituntur, plausibiles quidem, non tamen firmæ satis videntur, uti ex seqv. rationum allegatione & responsione nostra patefcet. Ratio autem (1.) est, quia Darius Medus, interfecto Rege Belsazere, regnum non armatâ manu occupavit, sed קבל i. e. accepit, uti Dan. 5. 31. disertè legitur; putant enim verbo hoc talem notari acceptionem rei, quæ de manu in manum fieri solet, & nunquam illud de acceptione, quæ fit

E 2

armata

armata manu, adhiberi (2.) quia Dan. 9. 1. idem Darius dicitur דָרְיוֹשׁ in Hophalf. regnare factus h. e. *solemni Senatus consulto Procerum Babyloniae Rex constitutus*: Hoc enim verbum juxta ipsos talem designat, qui vel *successionis* vel *electionis jure* ad regnum evehitur. Si ergo Rex factus est Darius (ita concludit hic Scaliger) factus est vel jure electionis vel *successionis*, non v. *occupationis*, adeoque Darius, quidem origine Medus domoq; Babylonijs, non autem Rex Medorum fuit (3) quia *altum hac de re silentium apud Danielelem est*, qui cap. 5. Belsazeris quidem noctu interfecti meminit, urbis v. captæ nullam omnino mentionem habet; quam v. habuisset, si capta urbs eadem nocte fuisset. Quæ tria fanè dubia laudatus jam *Varenius* Comment. in *Jsaï.* ad locum *Jsaï.* 13. v. 2. part. 2. p. 5. iisdem ferè verbis proponit, quibus ego non ita pridem motus, præcedente quidem *Dissertatione I. ad Locum II. §. 7. p. 18. in fin.* cum eodem negavi, Babylonem eadem nocte captam esse, quæ Belsazer occisus (cum scilicet ibi quartam *Jesuitæ Sanctii* rationem, à nocte expugnationis Babyloniæ petitam, quam ille pro *Vulgati monie caliginoso* inter alias afferebat, nauci esse ostenderem) nunc autem re ipsâ rectis expentâ, ut ingenue affirmem, rationibus alijs benè multis inducor.

§. II. Antè verò quàm plura ad versæ partis dubia producamus, ad trigam modò productam statim respondemus. Et quidem ad (1.) dubium, à verbo קָבַל i. e. *accipit* petitum, resp. argumento consequentiam inesse nullam, cum sit à particulari. Neq; enim sequitur, verbum קָבַל (unde vox *Cabbala*) hic & illic significat *accipere aliquid de manu in manum*, ergo semper, ergo non etiam significat *apprehendere vel accipere sine traditione in manum*. Etenim 2. *Chron.* 29. 16. dicuntur *Sacerdotes mactasse boves*
& aco

Et accepisse דם קבלי sanguinem: Ubi sanè sanguis non est Sacerdotibus in manum traditus, sed acceptus, apprehensus cum mactarentur boves. Ita & captà Babylone & mactato quasi Rege ejus Belsazere, Darius accepit potestatem Regni i. e. sibi arrogavit, çeu exponit Gejerus, Comment. in Dan. c. 5. p. 443. Vel accepit à proceribus regni devictis. Conf. & 1. Chron. 12. 18. Non ergo cum B. Calovio hic facimus, qui in *Bibl. illustr.* h. l. p. 689, ad hoc dubium respondet, Darium Medum à Cyro Persa victore, vel juxta alios à Gobria & Gadata traditum accepisse Chaldæorum regnum, Nam Darius ipse Rex Medorum, penes quem sanè imperium tunc in Persas erat, cujusq; nomine cuncta fuerunt à Cyro Persarum præfecto gesta, potestatem regni, interfecto Belsazere, sibi arrogavit, adeoq; & jure gladii, Cyro non contradicente, accepit, ita tamen ut ipse, cum in oppugnatione Babelis primas obtinuisse partes perhibeatur, de Chaldæorum ditione aliquid acceperit, atqve ita inter Medos Persasq; divisum Belsazeris regnum, juxta scripturam Danielis c. 5. 28. fuerit. Conf. Xenophon l. 7. de institut. Cyri.

§. 12. Ad (2.) Objectionem, à verbo דם קבלי in Hophal. i. e. regnare factus est, ex Dan. 9. 1. desumptam, resp. non tantum electionis & successionis jure aliquis Rex constituitur, sed & belli jure, Deo sic regna transferente. Igitur sicut Deus 1. Reg. 1. 41 & c. 3. 7. dicitur דם קבלי in Hiphil i. e. regnare faciens Slomonem, & consequenter Slomo dici potest דם קבלי in Hophal i. e. regnare factus, à Deo sc. providente, licet interveniente successionis jure: ita & Darius Medus Dei providentia & constitutione, juxta Prophetarum Jsaïæ, Jeremiæ & Danielis vaticinia, intercedente belli jure, Cyriq; Persarum Ducis, auxilia belli sub-

E3

mit-

mittentis, contentu dicendus est *regnare factus* i. e. Baby-
loniæ Rex constitutus.

§. 13. Ad (3.) Obj. ab *alto Danielis silentio* petitam, *resp.* consequentiam esse nullam: Daniel enim (1.) plura silentio quam hæc præterivit: nam, e. c. à *Nebucadnezare* statim transit ad *Belsazerem* adeoq; intermediorum Regum *Babylonicorum*, nempe *Evilmorodachi* & *Neriglassaris*, *Nebucadnezaris* successorum nostriq; *Belsazeris* prædecessorum tempora negligit, eo quod per illa nihil contigerit, quod ad *Jhudeos* in pietate confirmandos pertineret, uti *Grotius* loquitur ad *Dan.* 1. Neq; (2.) Daniel historicum ex professo agit, sed Prophetam: igitur non totam *Belsazeris* belliq; à *Dario* *Cyroq;* contra ipsum gesti historiam enarrat, quod historici faciunt; sed ea tantum hoc & aliis Prophetiæ capitibus memorat, quæ vel ad regnorum translationem, vel ad religionem, vel ad visiones suas & miraculosam sui liberationem spectabant. Idq; vel inde clarescit, quod capitis 3. historiam, contra ordinem temporum, ante septimi & octavi capitum historiam locare voluerit. Nam seqq. 7. & 8. capitibus illa enarrat Daniel, quæ primo & tertio *Belsazeris* anno contigerunt; sed præsentis cap. 5. recenset, quæ ultimo demum vitæ & regni ejus anno acciderunt. Quod v. propterea Prophetiæ *Danielis* capita non sint dicenda confusè posita, sed certa dispositionis capitum ratio subsit, hoc *Pererius* prolixè exponit l. 6. *Comment. in Dan.* p. 362. nos v. brevitate causa præterimus; quanquam facere non possumus, quin adhuc verba *Gejeri* apprimè huc facientia, ex *Comment.* ejus in *Dan.* p. 388. adducamus: *Cum, inquit, Danielis institutum hant fuerit historiam texere, sed solum eventa propria sub uno alterove Rege in honorem DEI consignare, à Nebucad-*

bucadnezare hic transit ad Belsazerem, ut sic historica absolvetur, antequam visiones, quae tamen tempore priores fuerunt c. 7. & 8. inchoaret.

§. 14. *Histribus dubiis sic resolutis ad reliqua properamus. Obiiciunt enim (4.) ex Jerem. 51. 31. quod Rex Babyloniae, tempore expugnationis à Cyro factae, non fuerit Babylone, sed longius abfuerit adeoque dicta expugnationis nocte interfici non potuerit: nam juxta l.c. cursores jubentur Regi Babylonico nunciare, captam esse urbem נצפד i.e. ab omni parte. Sed resp. verba Jeremiae non probare id quod erat probandum, sc. Regem Babylonicum tempore expugnationis hujus longissimè ab urbe Babel abfuisse. Babel enim summâ amplitudine urbs & regioni quàm Civitati similior erat, ceu Aristoteles Politic. l. 3. c. 2. tradit. Unde & juxta Herodotum l. 1. c. 191. urbe jam in una extremitate ab hostibus capta, triduo id alii in media vel extrema Civitate habitantes non senserunt. Hinc rectius illa Curforum ap. Jerem. verba considerari merentur: nam *capta est urbs*, ajunt Curfores, נצפד h. e. (non ab omni parte, ceu nonnulli reddunt; ad quid enim tunc curforum indicatus? sed) *à fine vel ab una extremitate.**

§. 15. *Obj. (6.) quod nec ereditibile nec verosimile videatur, Belsazerem usq. adeo vecordem & periculi incogitantem fuisse, ut eo tempore, quo periculossissima obsidione premebatur, securus & otiosus epulis indulserit ludosq. cum suis dissolutissimè agitarit adeoque illis durantibus & victus & occisus fuerit, & hinc sequatur, historiam convivii obitusq. Belsazeris & expugnatae urbis pro una habendam non esse; sed Resp. (1.) de veritate unius ejusdemque historiae (sc. convivii obitusque Belsazeris & expugnatae urbis) dubitare nos profani scriptores non audent.*

finunt. Nam *Herodotus* l. 1. & *Xenoph.* l. 7. de *pedia* *Cyri* difertè affirmant, *Regem* *Babyloniae* cum suis cum diem, quo *Babylon* à *Cyro* capta est, tanquam festum publicis saltationibus ludisq; & convivii celebrasse totamq; noctem maximo luxu trans-egisse, quin & eundem diem à *Cyro* ad invadendam urbem electum esse propterea quod intellexisset diem illum maxime festum *Babyloniis* celebrari ipsosq; eodem festo die propter convivia vino oppressos somnoq; sepultos adeoq; incautos & ad defensionem imparatos invalidosq; futuros esse. Et hinc (2.) satis clara apparet ratio, ob quam credibile pariter ac verosimile illud videtur, quod in quæstione est. Nam creditur dies ille, quo *Babylon* inter epulandum capta & *Belsazer* occisus, Belo tanquam præcipuo *Babyloniorum* idolo fuisse festus, quem adeo *Belsazer*, à Belo nomen habens, sine anniversaria celebritate nec voluit nec potuit præterire. Quamquam (3.) juxta *Sanctium* aliosque (quod & *B. Calovio* in *Bibl. illustr.* ad *Dan.* 5. p. 607. vero simile videtur) Natalis fuisse *Regis* vel memorialis dies putatur, quo ipse regali coronâ fuit insignitus, qui sanè dies *Cyro* ex superiorum temporum consuetudine non fuerit ignotus adeoq; expugnationi urbis tanquam maxime commodus merito dicitur: ut alias plures ap. *Pererium* l. c. p. 366. & 367. adductas rationes omittamus. Ex quibus tamen primam nos, de *Beli* festo cum *B. Gejero* in *Comment.* *Dan.* p. 390 præferimus, præsertim cum *Belsazer* inter epulas etiam *Deos* suos (de quibus videatur *Baruch.* c. 6.) commemoraverit ac laudarit.

§. 16. *Obj.* (6.) quod *Belsazer* non ille ipse videatur esse, quem *Darius* & *Cyrus* inter epulas oppugnarunt, quib; eadem nocte occisus, cum *historia* alium prorsus nominent: Nam *Berotelus* & *Josephus* l. 10. antiq. vocant *Nabonidum*; *Herodotus* v. l. 1. *Labonitum*, literis L. & N. facile permutatis. *Scaliger* denique & *Grotius* statuunt non alium posse *Belsazer*.

lazerem esse quam *Laborosoardocho* juxta Berosum &c. sed Resp. (1.) Reges Babyloniz ad imperium accedentes, nomen mutare solebant, teste *Scaligero* de emend temp. l. 6. (2.) Non insolens in historiis tam sacris quam profanis est, unum hominem esse *polyonymum* e.c. Rex Judæ *Ufias* z. Chron. 26. 1. appellatur quoque *Azarias* 2. Reg. 15. 1. 2. Filius Joram vocatur *Achazia* l. Chron. 3. 11. & *Jehoschaz* 2. Chron. 21. 17. *Achi* Rex Philistæus in Gad 1. Sam. 21. 20. vocatur quoque *Abimelech*. Pl. 34. 1. (quo duplici Regis nomine non observato in quos allegoriz labyrinthos devenit Augustinus in Comment. ad Pl. 34. videatur ap. Sixt. ab Amama in Antib. bib. p. 615.) *Saulus* nominatur etiam *Paulus* Act. 13. 9. Vid. plures *Polyonymos* ap. *Glassum* Phil. Sacr. l. 4. Tr. 3. Obf. 12. Similiter *Darius Medus* Dan. 5. & 6. & 9. sic vocatus, à LXX. nominatur *Ariaxerxes*, & apud Xenophontem appellatur *Cyaxares* juxta sententiam *Josephi* l. 10. antiq. item *Hieronymi* in Dan. 5. & 9. & *Lyrani* in Dan. 6. & 9. &c. cum in *Darium* hunc *Medum* quadrent, quæ de *Cyaxare* prodit *Xenophon* l. 7. de *Cyropædia*. Conf. *Pererius* l. 6. comment. in Dan. p. 362. 363. & l. 7. p. 413. & 415. Cur ergo varietas nominum hic obstaret? Quod v. (3.) *Belsazer* sit ille ipse, quem *Josephus* & *Herodotus* aliiq; alio nomine indigitarunt, id certè certi characteres & circumstantiæ, quæ juxta autores in una hic persona concurrere debent, scilicet *ultimum esse Babyloniz Regem*, cumq; tempore *capularum & ludorum esse interem:um urbemq; simul captam*, sic satis evincunt. Hæc enim omnia in *Belsazerem* quadrant (4.) Ad *Scalig.* & *Grotii* sententiam de *Laborosoardocho resp.* breviter, obstare ipsi characteres & circumstantias Regis, à quo imperium in *Medos Perlasque* translatum est, de quibus conf. *Calop.* Bibl. illustr. ad Dan. 5. 30.

§ 17. *Obj.* (7.) quod historici supra laudati & alii *Belsazerem* hunc, dictum aliàs *Nabonidum*, perhibeant à *Cyro*, cum sese dedisset, non modo vitæ sed & commoda habitatione in provincia *Carmania* donatum, ubi & aliquandiu vixerit & debine naturali morte defunctus fuerit. Sed *resp.* profana cedere lacris Dan. 5. 30. debent, quæ nos docent, Regem *Babyloniz* ultimum *Belsazerem* (*Nabonidum*) esse interfectum (2) *Xenophon* l. c. disertissimis memorat verbis, *Regem Babyloniz capta urbe in palatio suo strenuè & districto acinace dimicantem à militibus Cyri interemium esse*. Et hoc (3.) simillimum vero est: Si enim *Cyrus* tantà hostem clementiã fuisset prosequutus, sanè Græci Scriptores, virtutum laudumque *Cyri* prædicatores effusissimi, præsertim *Xenophon*, qui octo libros de *Cyro* conscripsit, tantum clementiæ *Cyri* exemplum silentio non involvisset, Conf. *Pererius* l. c. p. 390.

F

§ 18. *Obj.*

§. 18. *Obj.* (8.) quod idem Rex ab iisdem Autoribus non Babylone sed Borsippi in arce munississima, ad quam adventu cum paucis fugerit, de ditione captus referatur; sed Resp. Xenophon tamen l. c. disertè satis memorat, Regem illum Babylone inter epulas captum & trucidatum esse, quod & cum Danielis historia magis concordat, qui sanè licet Babylonis non disertè hic meminerit, ex ipsis tamen relationis ejus circumstantiis sic satis colligitur, Babylone hunc Regem esse captum & quidem tunc temporis, cum Optimatibus mille splendidissimum parasset convivium Dan. 5. 1. Tantum v. convivium ille Borsippi parare tot Optimatibus non potuit, ut pote quorsum cum paucis (teu ipsi Autores referunt) confugit. Conf. Pererius ibid. p. 390.

§. 19. *Obj.* (9.) quod profani scriptores omnem expugnationis Babyloniae vicloriam uni tribuant Cyro, quam Daniel Dario Medo, uti Isaias h. l. Medo, assignant, resp. (1.) Xenophon tamen refert, Darium Medorum Regem, quem Cyaxarem vocat & Cyri avunculum dicit, principem atq; autorem belli hujus inferendi fuisse simulq; Cyrum t. e. Persarum præfectum ad bellum hoc conficiendum in auxilium accivisse. Quod v. idem Xenophon addit dicendo, Darium (Cyaxarem) ad custodiam regni cum aliqua parte exereitus in Media remansisse, cum Cyrus potissimâ exercitus parte stipatus Babyloniae oppugnaret, id non probabile videtur: siquidem ad necem Belsazeris convenisse Medos Persasque offendit Daniel c. 5. 28. dicens: *divisum est à te regnum & Medis Persisque datum, & postquam retulisset, quomodo id citò impletum & eadem nocte Belsazer ultimus Chaldaeorum Rex fuerit interfectus, statim v. 31. seqq. subjicit verba: Et Darius Medus accepit Regnum.* Igitur verosimile est Darium Medum & occupationi urbis & occisioni Regis interfuisse. Unde & Josephus l. 10. antiq. (quem Hieronymus sequitur) confirmat, *bellum hoc Babylonicum à duobus Dario Medorum Rege & Cyro Persarum Principe esse gestum & consecutum.* Ratio cur Græci vicloriam uni Cyro tribuant, non est una: nam (1.) Græci in annalibus Persarum, qui Cyro Regi suo omnem vicloriæ laudem asseruerunt, ita invenerunt (2.) Græci vel maxime inter omnes barbaros favebant Persis horumq; res gestas magnificiebant, (3.) Penes Darium s. Cyaxarem uno tantum anno imperium Babylonicum fuit, & Cyrus defuncto mox avunculo suo simulq; socero, cum hærede is masculo non gauderet, successit. Cura. Daniel in contrario, præterito planè Cyro Persa, solum nominet Darium, uti Isaias solos h. l. Medos, luprà jam ad quæst. 2. p. 29. est ostensum. Non igitur dubitandum, quin Darius Medus & Cyrus nominatim sint illi, per quos decretum hoc suum, Deus fuit executus, hosq; eadem nocte jam dictâ urbem occupasse.

§. 20. Expeditis jam circa Subjectum quæstionibus, progredimur ad prædicta, adeoq; ad quæst. (4.) qua quæritur, *quomodo crudeles Medi sint & dicantur*
Sancti

Sanctificati DEI? Respond. verbum שׁוֹפֵר a quo in fonte hic est vox שׁוֹפֵר
 quam Vulgatus & Luth. reddunt: *sanctificatio mea*, præter significationem
sanctificandi (quæ ad spiritum regenerationis & illuminationis refertur adeoq;
 renatis est peculiaris) etiam per translationem, à *sacrificiis* vel à *ritibus templi*
 deductam, habere significationem *separandi, segregandi, præparandi, consecran-*
di, destinandi: sacra enim facturi separabantur ac prius se parabant, imo & sa-
 crificia multis indigebant præparationibus. Sic Exod. 13. 2. *שׁוֹפֵר* *sancti-*
fica mihi omne primogenitum i. e. separa. Jer. 1. 5. *antequam exires utero* *שׁוֹפֵר*
sanctificavi te i. e. separavi & destinavi te ad officium Propheticum, ceu proxi-
 me sequentia ostendunt. Conf. & 1. Sam. 16. 5. Jerem. 23. 3. Ezech. 48. 11. Lev. 27.
 14. &c. Atq; hanc significationem *præparandi* vel *separandi* etiam præsentem
 convenire loco quis dubitaret? DEUS ergo bellatores *Medos Persasq;* appellat
sanctificatos suos, non à *sanctitate interna* s. à purificatione cordium per illu-
 minationem Spiritus S. ad fidem & charitatem: siquidem illa his militibus
 ethnicis plane non conveniunt; Sed à *sanctitate externa* s. à præparatione,
 separatione & quasi consecratione ad sancta Dei ministeria h. e. ad executionem
 iræ ejus & sententiæ contra populi DEI angustatores latæ. Licet enim
 milites perverse libidini ac cupiditatibus suis tempore belli servientes, non puri
 sint corde nec sancti, sed impuri latrones ac prædones; quando tamen Domi-
 nus opera ipsorum utitur, ipsiq; divinas exequuntur sententias, sanctum certè
 opus Dei perficiunt, tamen hoc ipsis ita destinatis minime sit cognitum & pro-
 positum. *Monendum* tamen & hic erit, non opus esse, ut præparationem illam
 (uti supra *vocationem* atq; *excitationem*, ad quæst. 1.) *efficienter* Deo tribuamus;
 sufficit enim ad istam præparationem DEO tribuendam tum *permissio* divina,
 quæ justum semper finem habet, tum *gubernatio* divina, quæ præparatos à se
 ipsis in justum sanctum, quæ finem moderatur.

S. 21. His ita se habentibus frustra est *Sanctius*, dum in Comment. Jsa p. 151
 rationem hujus *sanctificationis* petit vel (1.) à *sanctissimo auctore Deo*, quo auspice
 bella hæc suscepta: vel (2.) à *consuetudine*, qua olim tam ap. profanos quam
 ap. Christianos bella, Dei causâ vel pro religione suscepta, dicebantur sacra: vel
 (3.) à *militari sacramento*, quo milites qu. bello initiati designabantur & sancti-
 ficabantur: vel (4.) ex *locis Jerem. 6. 4. & Joel. 3. 9.* ubi bellum quoque *sancti-*
ficari jubetur; in quibus tamen locis non minus quam in superioribus, pro
 nostra sententia adductis, *sanctificari* idem esse quod *præparari* putamus, q. d.
præparate bellum contra eam, ceu rectè habet Jesuitæ *Christophori à Castro*
 paraphrasis in Comment. super Jerem. loco nobis objecto sc. c. 6. v. 4. Ubi &
 Lutherus noster bene: *Nüster eudy zum Kriege wieder sie* vel *inducite bellum*, ceu-
 ejusdem Jesuitæ paraphrasis habet in Comment. super Joelem, ad alterum *San-*

Eiile

Alii locum sc. Joel. 3. v. 9. &c. Sufficit autem nobis, quod ipse tandem *Sancitius* relictis rationibus hinc ad nostram explicationem tanquam veram accedat.

§. 22. Restat quæst. (5.) circa prædicatum, quomodo hic de *Media* prædicetur, quod *a-gentium non estimaverint nec aurum appetiverint*, cum milites vel maxime argenti auriq; desiderio teneri soleant? Resp. breviter spatio exclusi, negare id Prophetam non *absolutè* sed *comparatè* q. d. tantum erit illis furor ad trucidandos homines Babylonios, ut ne cogitaturi sint de opibus illorum diripiendis. Vel: non æstimabunt aurum, si forte illud in *Auro* à Babyloniiis offeratur, sed sanguine Babyloniorum imò & parvulorum & fructus ventris crudeliter delectabuntur. Conf. seqv. & præced. v. 7. 8.

§. 23. *Usu* loci denuo contra *Anabast. & Socin.* conspicuus est in quæstione, *an bellum sit licitum?* Si enim Deus hic *Medos Persasq; vocavit, excitavit & sanctificavit ad expugnandos Babylonios* h. e. admirabili divinâ providentia decrevit bellum Babyloniiis per Medos inferendum, uti supra explicuimus, quidni bellum esset licitum, si modò justum fuerit, & quidem non in V. tantum sed in N. quoque Testamento? Ubi enim bellum à Deo ad solum V. T. est restrictum & ubi approbationem belli in V. T. factam, in N. T. retractavit? Conf. usus loci præcedentis II.

§. 24. Deniq; *abusus* loci hujus & similium conspicitur apud *Reformatos*, in quæstione de *causa peccati*. Cum enim Deus hic vel illic in scripturis dicitur *vocare* vel *excitare* hos vel illos contra hunc vel illum populum, iisque tanquam virgâ s. baculo uti, ceu supra Jsaï c. 10. 5. de Assur fuit prædictum, tunc seqvi putant, *Deum esse causam peccati*, crudelitatis sc. direptionum & homicidiorum, quæ in bello fiunt, docentq; voluntatem hominis non suo motu sed ab interno DEI instinctu vel impulsu ferri, haut secus ac instrumenta non suo feruntur motu, sed ab impulsu ejus, qui principaliter agit, in solidum dependent. Conf. *Beza part. 2. Resp. ad astra colloq. Mompelg. p. 180.* Nam ab *instrumentis inanimatis ad animata*, vel à propriè talibus ad impropria N. V. C. Licet enim illic Assur & hic Medi Persasq; fuerint instrumenta Dei vel causa media, quibus Deus ad hos vel illos affligendos & diripiendos sit usus; non tamen sunt inanimata proprièq; dicta, cum ipsi etiam principales sint earq; liberæ actionum suarum causæ; quanquam non sunt absoluti actionum suarum Domini, sed divinæ directioni subsunt & voluntati subservire DEI necesse habent, adeo quidem, ut ubi Deus exercere vult vindictam, is hominibus bellicosis utatur & actiones ipsorum moderetur. Hinc aliud est *prava* hominum tyrannorum libido; aliud permissio & directio Dei. Illa non est à Deo, sed ab ipsis Tyrannis, ceu de Assure palam dicitur Jsaï 10. 7.

hæc v. à Deo est iusto, cui sit perennis

GLORIA!

Coroll. Respondentis de Prædestinatione.

1. Prædestinatio alia est hominum ad certum munus, uti Medorum ad eversionem Babelis, alia ad salutem æternam.
2. Prædestinatio hominum ad salutem facta est ex mera Dei gratia absq; ullo operum intuitu.
3. Prædestinatio tempore quidem & naturâ prior est fide & merito Christi; utrumq; tamen illius causa rectè censetur.
4. Electi licet excidere gratia possint; nullus tamen ex numero ipsorum finaliter descere & æternam perire potest.
5. Numerus electorum certus est; quin tamen augeri vel minui posuerit dubium non est.

Eximio planè & præclarè docto DN. ULR. Darjes/

DE

MEDIS ad EVERSIONEM BABELIS à DEO vocatis, sanctificatis &c.
Disputando novum industriae specimen publicitus edituro

FELICITER!

Nuper Odoratus † Nezer Tibi grata sacra-
Materies studii causaq; laudis erat;
Et nunc, quam statuit *Babylona* Semiramis urbem
Medus at evertit, pensiculare placet,
Judiciumq; Dei, quo pugnax Medus ad illud
Sanctificabatur, jam meditaris, onus.
Sedulus * hinc non videris: Qvis rideat illum,
Qvi facit, assiduum quod decet usq; Virum?
Sedulum ast arrides hinc doctisq; bonisq;
His ego subscribens talia vota fero:
Te quoq; Cunctipotens jubeat, vocet, excites, ut mor
Sis *Babylonis* † onus sisq; Sionis honos.
Et pugnax uti Medus erat victorq; *Babula*,
In bellis DOMINI sic quoq; fortis oves!
† Respicitur ad Disp: nostram de odorata *Surcuti Jischaiani*, ex *Jfai. XI. 3.* qvæ
partis I. est vigesima & d. 13. Jan. An. 1692. ventilata,
= *Haldericini Darjes*; Anagr. Sedulus hic {rideat?
† mystica. {arride.
LMq;

A. D. HABICHHORST, D.

Dum Tibi Divini defendere lemmata verbi
Atque operi laudem conciliae Tuo
Instituis, specimen meritò Tibi grator, AMICE,
Augmenta & studiis cottidiana precor.

Floren:iff. Dn. Resp. testandi benev. animi c.f.

JO. FECHT D.P.P. Consult. Adf. &
Distr. Rost. Superint.

Judicium dum DARJESI scrutare BABELIS,
Quàm stent in lubrico màxima quæque vides;
Sì pietas absit. Pietas ex hisce ruinis
Scit duraturas ædificare domos.

Ita de laudabili scrutiniis Bibliici Specimine Nobiliss.

Dn. Respondentis grat.

SAMUEL STARCKIUS. Th. D. & P. P.

In magnis NOSTRO certandi quanta voluptas,
Præclaræ famæ quæ suscipit ardua monstrant,
Dissolvas bellè nodum, sic jure vigebis.

*Clarissimo Domino Responsuro, ob Eruditionis mo-
rumque præstantiam omnibus commendando,
hisce pauculis, inter labores, applaudeb.*

H. C. TIELCKE. D. P.P.

DE MEDIS simul atque BABEL dum differis, opto,
Sis MEDO similis, fortior hoste, valé!

*Præclaris præclarè docti Dni. Respondentis
sonatibus applaudens scrib.*

M. TIMOTHEUS Lückemann.
Malch. Meckl.

 S bricht dein Fleiß herfür/ den du der Weißheit giebest/
Indem zum andernmahl du zur Cascheder gehst;
Ich wünsche/ daß wie du die Weißheit emsig liebest
Bald ihren Lohn empfahst und vor dem Altar stehst.

*Seinem Brüderlichen Freunde schrieb
dieses in eil*

J. C. SCHLORFF Rost. Jur. Stud.

☉(O)☉

- Coroll. Respondentis de Prædestinat**
1. Prædestinatio alia est hominum ad æternum munus ad everfionem Babelis, alia ad salutem æternam.
 2. Prædestinatio hominum ad salutem facta est ex n absq; ullo operum intuitu.
 3. Prædestinatio tempore quidem est naturâ prior ej Christi; utrumq; tamen illius causa rectè censetur.
 4. Electi licet excidere gratia possint; nullus tan ipsorum finaliter deficere & æternum perire potest.
 5. Numerus electorum certus est; quin tamen a posuerit dubium non est.

Eximio planè & præclarè docto DN. ULR. D

DE
MEDIS ad EVERSIONEM BABELIS à DEO vocatis, se
Disputando novum industriæ specimen publicitus
FELICITER!

Nuper Odoratus † Nezer Tibi grata fac
Materies studii causaq; laudis era
Et nunc, quam statuit *Babylona* Semiramis v
Medus at evertit, pensiculare placet,
Judiciumq; Dei, quo pugnax Medus ad
Sanctificabatur, jam meditoris, onus.
Sedulus * hinc non videris: Qvis rideat ill
Qvi facit, assiduum quod decet usq; Vir
Sedulus ast arrides hic doctisq; bonisq;
His ego subscribens talia vota sero:
Te quoq; Cunctipotens jubeat, vocet, exci
Sis *Babylonis* † onus sisq; Sionis hono
Et pugnax uti Medus erat victorq; *Babulo*,
In bellis DOMINI sic quoq; fortis ov
† Respicitur ad Disp: nostram de odoratu surculi *Jischaia*
partis I. est vigesima & d. 13. Jan. An. 169
• *Haldericus Darjet*; Anagr. Sedulus hic arrideat
† mystica. Sedulus hic arrideat
LMq;

A, D. HABICH

